

Date: 25th March-2026

HAMSHIRALIK AMALIYOTIDA “KO‘RINMAYDIGAN PARVARISH” TUSHUNCHASI VA UNING BAHOLANISHI.

Qurbonova Iroda Eshquvvat qizi

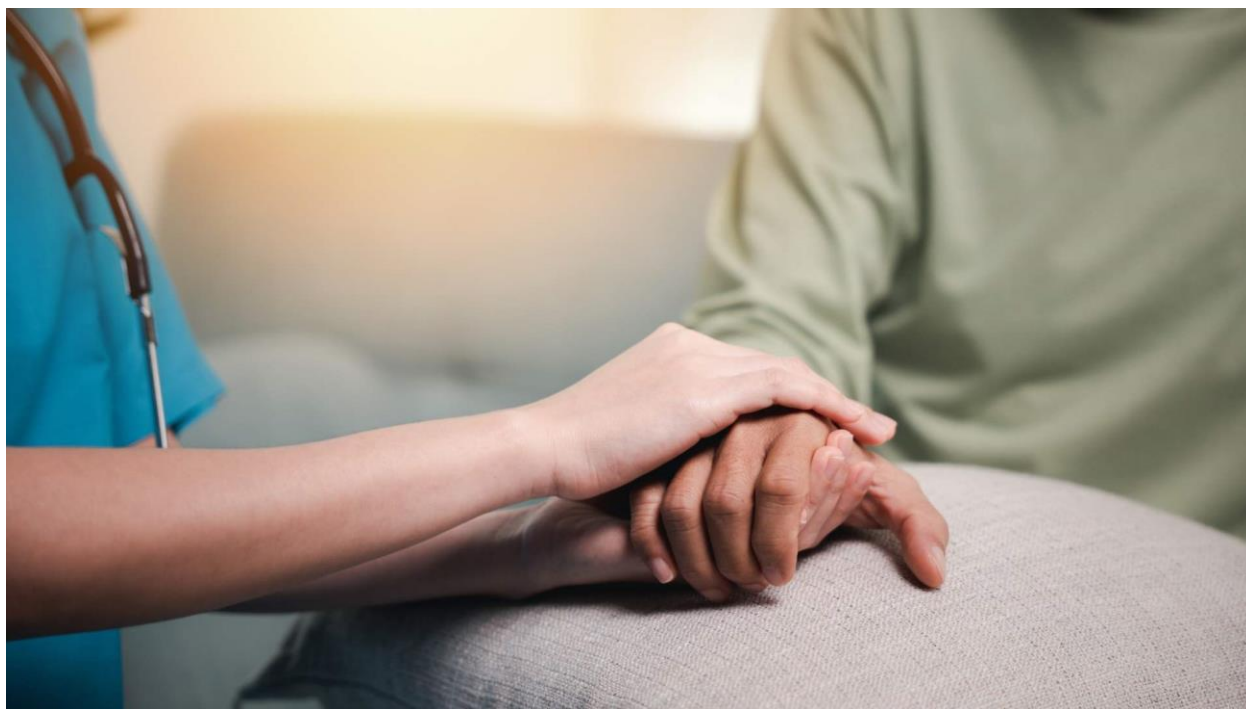
Qarshi Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi.

Oliy toifali o‘qituvchi

Annotatsiya: Hamshiralik amaliyotida bemorga ko‘rsatiladigan parvarishning muhim qismi ko‘pincha hujjatlashtirilmaydi va tashqi kuzatuvchi tomonidan darhol sezilmaydi. Ushbu faoliyatlar “ko‘rinmaydigan parvarish” tushunchasi bilan ifodalanadi. Mazkur maqolada ko‘rinmaydigan parvarishning nazariy asoslari, tarkibiy komponentlari, klinik ahamiyati va baholash mezonlari chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, empatiya, klinik sezgirlik, psixologik qo‘llab-quvvatlash va xavfsizlikni ta‘minlash bemor natijalariga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Ushbu faoliyatlarni tizimli baholash hamshiralik xizmatining sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: hamshiralik, ko‘rinmaydigan parvarish, empatiya, klinik kuzatuv, bemor xavfsizligi, sifat nazorati

Kirish

Zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimida hamshiralik amaliyoti faqat texnik muolajalarni bajarish bilan cheklanmaydi. Bemorni kompleks parvarishlash jarayonida ko‘plab noaniq, lekin muhim faoliyatlar mavjud bo‘lib, ular ko‘pincha statistik hisobga olinmaydi. Aynan shu faoliyatlar “ko‘rinmaydigan parvarish” deb ataladi.

Ko‘rinmaydigan parvarish — bu bemorning holatini yaxshilashga xizmat qiluvchi, ammo standart tibbiy hujjatlarda aks ettirilmaydigan, ko‘pincha psixologik, kommunikativ va kuzatuvga asoslangan hamshiralik faoliyatidir. Ushbu tushuncha zamonaviy

Date: 25th March-2026

hamshiralik nazariyalarida, xususan bemor markazli yondashuv va holistik parvarish konsepsiyalarida muhim o‘rin egallaydi.

Tadqiqot maqsadi

Hamshiralik amaliyotida ko‘rinmaydigan parvarishning mazmunini aniqlash, uning asosiy komponentlarini tizimlashtirish va samarali baholash mezonlarini ishlab chiqish.

Nazariy asoslar

Ko‘rinmaydigan parvarish tushunchasi bir nechta ilmiy yo‘nalishlar kesishmasida shakllangan:

Birinchidan, Jean Watsonning “Caring theory” nazariyasiga ko‘ra, bemor bilan insoniy munosabat o‘rnatish davolash jarayonining ajralmas qismidir. Bu jarayon faqat tibbiy manipulyatsiyalar bilan cheklanmaydi.

Ikkinchidan, Patricia Bennerning “From novice to expert” modeli hamshiralarning klinik tajribasi oshgani sari ularning “ko‘rinmaydigan” qaror qabul qilish qobiliyati kuchayishini ta’kidlaydi.

Uchinchidan, “missed care” konsepsiyasi ayrim parvarish elementlari bajarilmay qolishini ko‘rsatadi, bu esa ko‘rinmaydigan faoliyatlarning ahamiyatini yana-da oshiradi.

Material va metodlar

Tadqiqotda 50 nafar amaliyotchi hamshira ishtirok etdi. Tadqiqot aralash metodologiya asosida olib borildi:

- Strukturaviy so‘rovnoma
- Yarim strukturalangan intervyu
- Klinik kuzatuv
- Kontent tahlil

Baholash mezonlari sifat va miqdoriy indikatorlar asosida ishlab chiqildi. Olingan ma’lumotlar statistik tahlildan o‘tkazildi.

Natijalar

Ko‘rinmaydigan parvarishning tarkibiy komponentlari

Tahlil natijasida quyidagi asosiy komponentlar aniqlangan:

Empatiya — bemorning hissiy holatini tushunish va unga mos javob berish qobiliyati. Bu bemor ishonchini oshiradi va davolanish samaradorligini yaxshilaydi.

Psixologik qo‘llab-quvvatlash — bemorning qo‘rquv, xavotir va stress darajasini kamaytirishga qaratilgan faoliyat. Bu ayniqsa og‘ir kasalliklarda muhim.

Klinik sezgirlik — hamshiraning bemor holatidagi kichik o‘zgarishlarni erta sezish qobiliyati. Bu ko‘pincha tajriba asosida shakllanadi.

Kommunikativ kompetensiya — bemor, uning yaqinlari va tibbiy jamoa bilan samarali muloqot o‘rnatish.

Yashirin koordinatsiya — jamoa ichidagi norasmiy, lekin muhim hamkorlik jarayonlari.

Ko‘rinmaydigan parvarishning klinik ahamiyati

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, ko‘rinmaydigan parvarish quyidagi natijalarga olib keladi:

Date: 25th March-2026

- Bemor qoniqish darajasining oshishi
- Stress va xavotirning kamayishi
- Asorotlar rivojlanish xavfining pasayishi
- Kasalxonada qolish muddatining qisqarishi

Baholash tizimi

Ko‘rinmaydigan parvarishni baholash uchun quyidagi yondashuvlar taklif etiladi:

Bemor qoniqish so‘rovlari — bemorning subyektiv bahosi asosida.

360 darajali baholash — hamshira faoliyatini bemor, hamkasb va rahbar tomonidan baholash.

Klinik indikatorlar — asorotlar soni, qayta yotish holatlari va sog‘ayish tezligi.

Reflektiv amaliyot — hamshiraning o‘z faoliyatini tahlil qilishi.

Standartlashtirilgan shkalalar — empatiya va kommunikatsiya darajasini baholash uchun.

Muhokama

Natijalar ko‘rinmaydigan parvarishning sog‘liqni saqlash tizimida yetarlicha baholanmayotganini ko‘rsatadi. Bu esa hamshiralarning mehnatini to‘liq e‘tirof etmaslikka olib keladi.

Ko‘rinmaydigan parvarishni tizimli ravishda baholash hamshiralik xizmatining sifatini oshirish va bemor xavfsizligini ta‘minlashda muhim rol o‘ynaydi.

Xulosa

Ko‘rinmaydigan parvarish hamshiralik amaliyotining ajralmas va muhim qismi hisoblanadi. Ushbu faoliyatlar bemor natijalariga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Ularni aniqlash va baholash tizimini joriy etish zamonaviy hamshiralik amaliyotining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Watson J. *Nursing: The Philosophy and Science of Caring*. 2008.
2. Benner P. *From Novice to Expert*. 1984.
3. Kalisch B.J. Missed nursing care. *J Nurs Care Qual*. 2006.
4. Aiken L.H. Nursing and patient outcomes. *Health Serv Res*. 2012.
5. McCormack B., McCance T. Person-centred nursing. 2017.
6. Papastavrou E. Patient satisfaction and nursing care. *BMC Nursing*. 2014.
7. Griffiths P. Nurse staffing and outcomes. *BMJ Open*. 2016.
8. Institute of Medicine. *The Future of Nursing*. 2011.
9. ANA. Nursing standards. 2015.
10. WHO. Nursing report. 2020.

